

Dia Internacional del Poble Gitano (Palau del Parlament, 4 d'abril de 2007)

El president

Molt bona tarda. Senyores diputades, senyores i senyors, siguin benvingudes i benvinguts al Parlament de Catalunya, que un any més acull amb satisfacció la commemoració del Dia Internacional del Poble Gitano a Catalunya.

El compromís de la cambra catalana amb el poble gitano, que s'ha mantingut constant al llarg dels darrers anys, ha pres una nova dimensió enguany amb la declaració institucional de reconeixement de la persecució i el genocidi continuat dels gitanos a Catalunya. El Parlament, en la seva última sessió plenària, ha fet un gest molt significatiu: ha fet pública una declaració que reconeix els errors del passat i admet que la història del poble gitano és una història de persecució i de prohibició dels trets identitaris i culturals.

Acceptar un tracte històric immerescut de Catalunya envers els gitanos, reconèixer les equivocacions, és una bona manera de mirar endavant, de mirar cap al futur. I això és exactament el que ha fet el poble de Catalunya: assumir que s'ha produït maltractament, discriminació i vulneració dels drets del poble gitano al llarg de la nostra història compartida, un passat comú que es remunta al segle XV i que per desgràcia és ple de lleis i normatives en contra de la comunitat gitana que pretenien l'assimilació forçosa i l'eliminació dels seus símbols històrics, ja que llavors la diferència era vista amb desconfiança. Un altre exemple: durant el regnat de Ferran VI es va dictar una ordre de presó per a tots els gitanos sense excepció de cap mena. Llavors devien ser uns nou mil gitanos que van ser reclosos contra la seva voluntat. I n'hi hauria molts més, d'exemples, i exemples més recents en la nostra memòria històrica.

L'acte públic que fem avui vol reforçar precisament el compromís públic de reconeixement del Parlament de Catalunya envers la comunitat gitana, injustament tractada al llarg de la nostra història.

Té en primer lloc la paraula la senyora Lucía Vargas.

La Sra. Lucía Vargas

Honorable president del Parlament de Catalunya, em dic Lucía Vargas, tinc set anys i vaig a segon de primària. En primer lloc, vull donar les gràcies a vostè, president, i a les altres persones aquí presents, perquè em doneu l'oportunitat de poder parlar en aquesta casa nostra, el Parlament de Catalunya.

A pesar de la meva curta edat m'adono que el poble gitano viu en unes condicions pitjors que la societat en general. I això és una mica el que no m'agrada, perquè totes les persones, independentment de la seva cultura, la seva religió o la seva procedència, totes, hem de tenir els mateixos drets i deures.

Dit això, vull centrar el meu discurs en un punt molt important, que és l'educació. Pel que he pogut sentir dels grans, l'educació, diuen, és una bona eina perquè les persones siguin lliures. En qüestió de llibertat Catalunya hi té molt a dir. Dic això perquè m'adono que en els avanços que es donen en el meu poble Catalunya és pionera a ajudar i potenciar aquests avanços. Per això i per moltes altres qüestions he de dir: visca Catalunya!

Jo avui aquí vull reivindicar que el nostre país necessita una escola inclusiva, que sigui capaç de recollir tota la diversitat cultural que viu en la nostra societat, perquè els nens i les nenes gitanes puguem ser el dia de demà doctors, mestres, advocades o per exemple president o presidenta del Parlament, com ho és vostè, senyor Benach. A més, vull remarcar que és una qüestió urgent que es compleixi això que dic, que es comencin a veure persones gitanes en càrrecs de responsabilitat i que alhora serveixin de referents positius, perquè així aconseguirem que el procés s'acceleri i puguem aconseguir una igualtat real respecte a la societat.

I per acabar diré que em sento molt orgullosa per dues qüestions molt importants: una, per haver nascut gitana, i, dues, per haver nascut a Catalunya. Visca Catalunya i *opre Rroma*, endavant poble gitano!

(Aplaudiments.)

El president

Moltes gràcies per les teves paraules, sentides paraules. I ara seguidament donem la paraula a la senyora Maria Perona.

La Sra. Maria Perona

Senyor president i resta d'assistents, bona tarda a tothom. Em dic Maria Perona i tinc catorze anys.

Les dones gitanes i l'associacionisme són el motor de la transformació del nostre poble gitano. Són agents de canvi que reivindiquen una política educativa que es fonamenti en el manteniment i el respecte a la diferència cultural des del punt de vista igualitari, que tingui en compte la veu del poble gitano i que per sobre de tot asseguri uns resultats acadèmics d'èxits escolars, com a mínim iguals que els de la resta de la societat.

Aquest moviment ampli i plural demana polítiques socials integrals, i també la participació directa dels gitanos en les decisions polítiques i que siguin tinguts en compte com a subjectes actius d'aquestes polítiques, deixant de banda el paternalisme i complint els criteris d'excel·lència i qualitat europeus. Aquesta participació ha de ser de qualitat, incloure totes les veus i reconèixer totes les aportacions gitanes, i sobretot ha de ser una participació que incideixi en el poder. És a dir, participació i decisió.

El paper de la dona gitana com a motor de la transformació del seu poble ha de ser vist com una possibilitat d'incidir en la transformació social de tot el poble, ja que segons les investigacions més rellevants les dones gitanes han tingut i tenen un paper protagonista en l'associacionisme gitano i demostren així la seva capacitat d'acció i organització, i també la seva incidència tant en la seva pròpia comunitat com en la societat majoritària.

Les nostres demandes són com a dones i com a gitanes. Fruit del treball dels moviments socials gitanos s'han succeït una sèrie de canvis que tenen per exemple alguns d'aquests assoliments. Per exemple, la conquesta que representa el fet que existeixin consells assessors i consultius amb què es pot influir en polítiques i actuacions que ens afecten. D'una banda, el Consell Assessor del Poble Gitano de Catalunya, en què participen quinze associacions gitanes. D'altra banda, el recentment creat Consell Estatal del Poble Gitano, que té per davant un gran treball a fer, amb incidència en l'Estat espanyol i en què participen vint associacions gitanes d'arreu del territori espanyol.

És un gran esdeveniment que el nostre nou Estatut reculli de manera específica tant la nostra diferència cultural com la necessitat de treballar per mantenir-la en condicions d'igualtat. Aquest fet representa per al nostre poble una gran oportunitat que necessita concreció en la legislació catalana. És el primer cop que un esdeveniment d'aquesta transcendència té reflex en una llei orgànica, cosa que pot generar mesures reals i tangibles més enllà dels reconeixements institucionals, que, d'altra banda, també són necessaris.

També és remarcable que torni a ser Catalunya la pionera en el reconeixement cultural de les minories. El Parlament ja ha aprovat una resolució relativa a aquest genocidi cultural. La nostra memòria històrica es veu reparada en gran part moralment, institucionalment i identitàriament. Hi ha feina per fer, però sabem que les institucions ens acompanyen i que aquest és el camí.

Sóc molt jove, encara, però puc dir ben orgullosa que el meu poble té grans esperances de canvi en el meu país. Per aquesta mateixa raó em sento molt orgullosa de ser gitana i de ser catalana.

(Aplaudiments.)

El president

Seguidament té la paraula la senyora Susana Ratia.

La Sra. Susana Ratia

Bona tarda a tothom. El 8 d'abril se celebra a tot el món el Dia Internacional del Poble Gitano. Aquesta data va ser institucionalitzada, juntament amb la bandera i l'himne gitanos, en el I Congrés Mundial Romagitano, celebrat a Londres el 1971, i ha tingut els últims anys una important difusió tant a l'Estat espanyol com en nombrosos països de tots cinc continents. És a dir, és una celebració internacional que uneix les organitzacions gitanes de tot el món.

La celebració d'aquest any tindrà molta repercussió, tant aquesta setmana com durant el proper diumenge, dia 8. Fins i tot hi ha actes previstos per a la setmana següent. A Catalunya, a més de la nostra presència avui aquí, en la que és casa nostra, també hi ha previstos diferents actes durant tot el dia de diumenge, com la tradicional ofrena floral al riu Besòs al matí, la concentració al voltant de la font màgica amb els colors de la nostra bandera i el nostre himne i finalment el festival flamenc.

Amb l'ampliació amb Bulgària i Romania actualment hi ha a Europa uns dotze milions de persones gitanes, i es calcula que en tot el món n'hi ha aproximadament entre quinze i vint milions. A Europa constitueix la minoria ètnica autòctona més important i nombrosa, i gràcies al procés de construcció europea és un tema de debat important en l'agenda política dels estats europeus. De fet, aquest 2007 ha estat declarat a Europa l'Any de la Igualtat d'Oportunitats per a Totes les Persones. Aquesta decisió del Parlament i del Consell Europeu té per objectiu la construcció d'una societat més justa i cohesionada partint de la lluita contra la discriminació i per la igualtat del tractament..., centrat en iniciatives per al poble gitano.

La celebració del Dia Internacional del Poble Gitano ha comportat els últims anys una important ocasió per al reconeixement dels romagitanos, la seva història, la seva llengua i la seva cultura. Si bé durant molt de temps ha estat una celebració que passava desapercebuda, actualment és commemorada en països de tots cinc continents com a avís de l'exclusió social que encara pateix aquesta comunitat. El 8 d'abril de 2003 va adoptar una vistosa celebració a Catalunya. Per primer cop les organitzacions gitanes catalanes es van reunir al riu Ripoll, en l'anomenada "cerimònia del riu", tal com van fer la resta de les organitzacions gitanes als rius de tot el món per

llençar les flors i les espelmes a l'aigua en record dels seus avantpassats i especialment de les víctimes gitanes de l'holocaust nazi.

El novembre del 2001 el Parlament de Catalunya va aprovar el reconeixement de la minoria gitana en una declaració que assumia la cultura i la identitat gitana com a integritat social catalana. Aquest aspecte no solament és destacable per la importància d'aquesta declaració quant a la visibilitat del poble gitano des d'una òptica positiva dins el territori català, sinó també per la realització d'un pla integral per la inclusió social del poble gitano.

Es produeixen canvis socials a Europa els últims vint anys que influeixen en les identitats col·lectives del subjecte. A més d'identitats nacionals pròpies de la modernitat transnacional, emergeixen identitats transnacionals que superen les fronteres de l'estat-nació. Aquesta anàlisi també ens permet veure la presència d'una identitat transnacional, la gitana, que tradicionalment ha quedat al marge de l'anàlisi de les identitats col·lectives. La integració identitària i la no-identificació amb un territori concret han estat característiques tradicionals de la identitat gitana. En l'inici del nou mil·lenni les noves identitats transnacionals poden girar a l'entorn d'una identitat homogènia, i algunes cultures, com la gitana, queden excloses a una identitat cosmopolita que integra altres identitats..., i no s'identifiquen amb un territori concret exclusivament. El camí cap a una part o una altra pot marcar el futur de la construcció europea, la inclusió de les minories culturals i la cohesió social.

(Aplaudiments.)

El president

És ara el torn de la senyora Consol Jiménez.

La Sra. Consol Jiménez

Senyor president del Parlament de Catalunya i altres personalitats, m'agradaria transmetre amb la meua intervenció, d'una banda, il·lusió, i, d'una altra banda, elements per a la reivindicació, sempre en positiu i de manera constructiva.

Nosaltres, el poble gitano, hem de reconèixer que l'actual situació en què es troba el nostre poble no pot analitzar-se sense tenir una mirada històrica.

Faré la primera referència a Catalunya, perquè és la pionera en el nostre reconeixement institucional amb el que ens va fer el novembre del 2001.

D'una altra banda, el Parlament Europeu va aprovar la resolució sobre la situació de la població romaní el 28 d'abril de 2005, que demana al Consell, la Comissió, els estats membres i els països candidats que es consideri el reconeixement de la població gitana com a minoria europea, i també múltiples accions que aconseguixin la superació de l'exclusió en diversos àmbits, com el treball i l'educació, i la no-discriminació en tots els àmbits de la societat.

El 27 de setembre, també del 2005, el Congrés dels Diputats d'Espanya va aprovar una proposició no de llei relativa al reconeixement dels drets del poble gitano. Tots els grups de la cambra es van manifestar a favor de la iniciativa parlamentària, tal com es va posar de manifest en la votació, amb què per unanimitat es va aprovar el text consensuat.

Hem desenvolupat els últims quaranta anys un moviment associatiu molt fort, i reivindicatiu, tant des del punt de vista social com identitari, que esdevé un referent per als altres moviments socials i les institucions del nostre país.

Tot i això, queda feina per fer. La tasca és important. Intentem reparar en poques dècades les injustícies d'uns quants segles.

La presència dels *Roma* a la península data del segle XV. Les pragmàtiques i les lleis contràries a les nostres formes de vida van prohibir la nostra llengua fins que pràcticament l'han extingit en l'actualitat, i també la nostra manera de vestir-nos i de guanyar-nos la vida, i ens van obligar a dedicar-nos a llaurar, i es va decretar la pena de mort per als qui no s'assemblassin a la resta de la ciutadania. No va ser fins al regnat de Carles III que se'ls va reconèixer la llibertat d'ofici i de domicili, encara que se'ls va continuar exigint que abandonessin la vida errant i es vestissin segons els usos del territori, en què es va autoritzar la llengua només entre ells. Durant la dictadura franquista es va tornar a prohibir la nostra llengua i es va qualificar com a argot dels delinqüents, cosa que juntament amb la prohibició del català feia que les gitanes i els gitanos catalans estiguessin sotmesos a una doble discriminació. La Constitució espanyola, el 1978, va obrir també la possibilitat d'avançar fins a la plena

igualtat de drets i llibertats per a totes els persones, incloses les persones gitanes, ja que es reconeixien els nostres drets com a individus, però no com a poble.

Les administracions democràtiques, les associacions gitanes i la mateixa societat civil hem treballat molt per poder arribar a la situació en què ens trobem avui, però hem de continuar aquest llarg camí; no podem parar.

Aprofito aquest moment per dir-vos que tots junts, tant el món gitano com el no gitano i tant les organitzacions com les administracions públiques, hem de continuar avançant fins a la plena inclusió, trencant estereotips i prejudicis i superant barreres, perquè aquesta convivència sigui en plena igualtat i es doni veu a tots i a totes, homes, joves, persones de respecte, els nostres vells i velles, i, com no, les *Romi*, que, com demostra el treball de les organitzacions de les dones gitanes i el moviment feminista gitano, som qui protagonitzem avui aquesta lluita; som el motor del nostre poble.

President, personalitats dels diversos grups polítics, gitano i gitanes, permeteu-me dir que el 8 d'abril representa molt per al nostre poble i que reconeixem els drets aconseguits, però també cal dir que ens trobem molt lluny de la igualtat real, és a dir, de compartir drets i deures amb la societat majoritària en igualtat de condicions i de resultats. Per tant, us animo a continuar treballant, a continuar aquesta lluita per l'objectiu comú d'una societat més rica culturalment, més justa i cohesionada i en què el poble gitano sigui subjecte de ple dret.

Salut i llibertat. Endavant, poble gitano!

(Aplaudiments.)

El president

La senyora Enriqueta Valentí és la presidenta de l'Associació de la Dona Gitana Catalana, i seguidament pren la paraula.

La Sra. Enriqueta Valentí (presidenta de l'Associació de la Dona Gitana Catalana)

Molt honorable president, il·lustres diputats i distingides personalitats, gitanes i gitano, vaig tenir un somni: vaig somiar que una dona gitana parlava al Parlament; vaig somiar que no havia de fugir amb els nens a coll, sinó que hi havia persones que m'escoltaven, persones importants que dirigeixen el país. Em vaig despertar i vaig

recordar el meu avi quan m'explicava que va creuar els Pirineus fugint de la persecució de la postguerra civil. Fugia per republicà i per gitano, i és que la condició de ser gitano sempre ha estat perseguida. Vaig pensar què diria el meu avi si em veiés aquí, en el Parlament, dirigint-me a tots vostès en la celebració del Dia Internacional del Poble Gitano. Crec que n'estaria molt orgullós. Així d'orgullosa em sento jo, perquè els gitanos que parlem i pensem en català hem patit dos tipus de discriminació: perquè som gitanos i perquè som catalans. I en el meu cas hauria d'afegir-ne una de tercera: perquè sóc dona.

Les gitanes i els gitanos hem passat de la persecució al reconeixement. La setmana passada aquest mateix Parlament va aprovar una declaració sobre el reconeixement del genocidi gitano, assignatura pendent des que el 2001 se'ns va reconèixer institucionalment com a minoria. Ara som visibles, no hem d'amagar-nos, se'ns reconeix i podem fer escoltar la nostra veu, durant tant de temps silenciada. Per això som aquí, parlant, que és el que es ve a fer en un parlament. A més, sentim que se'ns escolta, perquè els gitanos tenim molt a dir. Ja ho va dir un cop Federico Mayor Zaragoza, exdirector general de la UNESCO: "Nosaltres n'hem d'aprendre molt, dels gitanos: una capacitat d'adaptació que mai no ha destruït la seva identitat cultural, una mobilitat que simbolitza l'obertura al món, una creativitat que reconcilia sense interrupció ruptura i tradició. Lluny de ser una seqüela de l'edat mitjana, els gitanos bé podrien ser, a l'alba del segle XXI, un dels models d'home nou."

I és que per què els gitanos no podem ser un model a seguir pels altres? Estimem la família, adorem els nens i honrem els nostres grans; hem estès la nostra cultura per tot Europa, i Europa s'ha enriquit per això; formem part de la història d'Europa i volem contribuir a la seva cohesió; com a poble transnacional, no en sabem, de fronteres; hem estat europeus abans que no es parlés de la construcció europea i de la ciutadania europea; ens hem dotat de les nostres pròpies lleis i codis transfronterers abans que no es pensés ni tan sols en la idea de la constitució europea. Volem comptar amb Europa i que Europa compti amb nosaltres. Günter Grass, premi Nobel de literatura, va dir: «Europa té una història comuna, si bé aquesta història és contradictòria i ha estat marcada sovint per la guerra i la violència. Després del segle

XV, les persones que anomenem “gitanos” han format part d'aquesta història, i amb molta freqüència han patit i han estat perseguits.»

En la seva diversitat, Europa posseeix una cultura fundada sobre el mutu enriquiment. Qui gosaria negar que aquesta cultura ha estat inspirada pels *Roma*, en especial musicalment?

El Parlament Europeu va aprovar una resolució el 2005 sobre el reconeixement del poble gitano. M'agradaria explicar-ho al meu avi. També m'agradaria dir-li que el Parlament de Catalunya ho va fer fins i tot abans, i va reconèixer el genocidi contra el poble gitano la setmana passada. Ho han fet les Nacions Unides, i a poc a poc ho van fent més i més estats en el món. Que dec estar somiant un altre cop? Crec que estic desperta, i molt. Estic amb tots vostès, compartint aquest dia tan important per a nosaltres, aquí, en aquesta seu, que considero casa meva, sentint-me el cent per cent gitana i el cent per cent catalana.

Avui és un dia de celebració. Queda un llarg camí per recórrer al poble gitano i per al poble gitano. Encara hi ha gitanos que pateixen misèria i marginació. D'exemples en podeu trobar en tots els estats de la Unió Europea: l'excessiva proporció de nenes i nens gitanos que estan escolaritzats en escoles per a discapacitats mentals o les esterilitzacions forçades a dones gitanes.

Tot i això, crec que el meu avi estaria content de tot el que hem aconseguit fins ara. Sense oblidar-nos d'això, avui cal que ens alegrem, perquè és el nostre dia i perquè volem celebrar-ho aquí, en el nostre Parlament. Ho explicaré als meus fills i als meus néts, i els meus néts ho explicaran també als seus fills i als seus néts, explicaran que un dia, el Dia Internacional del Poble Gitano, una dona gitana va parlar al Parlament.

Mestipen thaj barabaripen amare selă qe. Llibertat i igualtat per al nostre poble. Visca Catalunya i visca el poble gitano!

(Aplaudiments.)

El president

I ara és el torn de la senyora Emilia Clavería, que és la vicepresidenta de la Federació d'Associacions Gitanes de Catalunya.

La Sra. Emilia Clavería (vicepresidenta de la Federació d'Associacions Gitanes de Catalunya)

Senyor president, li dono les gràcies. És la primera vegada que parlaré una mica en català. No té ni idea de..., *como estoy en estos momentos*. Però ho faig per vostè, senyor president.

Moltes gràcies.

(*Aplaudiments.*)

El president

Moltes gràcies, de debò, a totes sis, per les seves paraules i pels sentiments que han expressat i que hem sentit. De debò que moltes gràcies. I moltes gràcies, molt especialment, per aquesta breu però intensíssima..., en fi, no solament paraules, sinó, hi insisteixo, el que porten al darrere les paraules, que de vegades escoltem per l'orella i de vegades escoltem pel cor. Jo ara les he sentit pel cor.

Bé, aquestes sis dones ens han parlat avui en nom del poble gitano a Catalunya i han estat la veu de milers de persones de la comunitat gitana en favor del suport, del reconeixement i del desenvolupament de la seva identitat cultural. Que siguin totes dones diu molt del paper actiu i de les aportacions fonamentals que han fet i fan a la societat les dones gitanes, que són el motor del canvi de la comunitat.

Elles, malgrat la poca visibilitat i presència, per exemple, en els mitjans de comunicació, i sovint amb una presència estereotipada i massa plena de prejudicis, exerceixen un rol primordial en la modernització i la difusió de la cultura, les idees i les accions del poble gitano, i són també un pont de comunicació i diàleg entre cultures i dins mateix de la cultura gitana, plena de diversitat, d'identitats, de pensaments i de tradicions.

Diumenge farà un mes, el passat 8 de març –el 8 de març és el Dia de la Dona Treballadora–, deia que s'ha fet camí en l'emancipació de la dona. Són les dones les que han promogut la reformulació de la vida pública i privada dins la societat. Podem dir que hem fet passes de gegant, perquè el procés d'alliberament de les dones ha estat motor decisiu de la vertiginosa transformació del món. Ha canviat el nostre

pensament, els nostres valors i els nostres hàbits des de la feina fins a la nostra pròpia llar.

Ara bé, queda un camí molt llarg per endavant que cal recórrer, per on s'avançarà, n'estic convençut, cap a una societat més igualitària i més justa per als homes i per a les dones.

I mereix un èmfasi especial un dels reptes relacionats amb el creixement de les dones: l'educació i l'arrelament de nous valors. Per canviar mentalitats, per modificar els patrons de comportament i per transformar la societat en positiu el primer que cal és educació i formació en valors, valors socials i culturals com la igualtat, el respecte i la responsabilitat compartida. L'educació ens fa capaços de crear una societat democràtica i més equilibrada, respectuosa amb la diversitat, i és aquesta educació la que ens ofereix possibilitats d'elecció, de canvi i de modernitat.

Així, doncs, els propers anys la ciutadania de Catalunya ha de fer un pas endavant. Ha de desenvolupar una capacitat social transformadora compartida per tots que ens acosti a la Catalunya que volem, una Catalunya culta, moderna, sense prejudicis, plural, cohesionada, on la gent, en definitiva, visqui millor.

El poble gitano és part essencial d'aquest país que construïm entre tots. Amb la seva història –marcada per les migracions contínues a causa de la persecució, les expulsions, els intents d'exterminació cultural, la incomprensió i la intolerància– i les seves tradicions la comunitat gitana ha estat capaç de mantenir la seva identitat i fer-la créixer, superant a més a més estereotips i tòpics sobre el col·lectiu.

L'associació d'una part del poble gitano amb la marginació, la pobresa, els delictes, les tradicions obscures o l'ús de la violència lamentablement ha perdurat, i en certa manera encara perdura en el temps. I l'educació, en aquest cas, torna a ser la clau per vèncer aquestes idees preconcebudes.

Abans d'acabar, vull recuperar la idea del deute pendent amb el poble gitano. I és en aquest sentit que el Parlament de Catalunya s'ha compromès públicament a treballar perquè s'apliquin polítiques incloents, efectives i decidides amb l'objectiu d'aconseguir la igualtat d'oportunitats dels membres del poble gitano a Catalunya. La cambra catalana i les associacions de representants del poble gitano hauran de treballar en el

futur en aquesta qüestió per concretar aquest objectiu en propostes amb noms i cognoms.

La societat catalana, avui més heterogènia i multicultural que mai, necessita la cohesió social i la convivència per seguir endavant. Ens cal l'absència de prejudicis i la pluralitat d'opinions, idees i persones. Avui el respecte i la diversitat són conceptes democràtics imprescindibles per al dia a dia de tots nosaltres.

Ens uneix un passat de segles en comú, ens uneix un present de convivència i respecte, però sobretot, sobretot, ens uneix un futur ple de desafiaments i reptes que hem de saber superar tots plegats.

Aquí al Parlament, quan tenim una nació convidada, posem la seva bandera a l'entrada. La deuen haver vist, suposo, en entrar. És la nostra manera de mostrar respecte cap a aquesta nació. Avui hi ha la bandera del poble gitano, que vostès deuen haver vist en entrar o que veuran ara quan sortim. D'aquí a uns moments sonarà també de manera solemne en aquesta sala l'himne del poble gitano. Deixin-me, doncs, acabar en el seu idioma: *but palikerav te aven katka thaj la'chi tumari ră t savorenqe!*

Moltes gràcies per la seva presència i molt bona tarda.

(Aplaudiments.)